

Uvodno predavanje

- Pregled mapiranja i pretraživanje klastera -

Kolegij: "KLASTERI I KONKURENTNOST"
Ak.god. 2016./2017.
Diplomski sveučilišni studij Ekonomije i Poslovne ekonomije
Prof. dr. sc. Alka Obadić

1/24

Uvodno predavanje

- Razvoj klastera – ispravan put prema nacionalnoj konkurentnosti EU?
- Osnovne definicije
- Klasteri u EU
- Primjeri klastera u EU
- Prepreke klasterskoj suradnji
- Upute za pretraživanje klastera (*European Cluster Observatory*)
- Ostali opservatoriji klastera

2/24

Razvoj klastera – ispravan put prema nacionalnoj konkurentnosti EU?

- Kako bi se što prije izašlo iz krize i Europu pripremilo za novo desetljeće, Europska komisija je 2010. pokrenula "Europsku strategiju 2020"
- Strategija postavlja 5 ciljeva koji definiraju gdje bi EU trebala biti do 2020. godine

Tablica 1. Ključni ciljevi na temelju "Europske strategije 2020"

Područje	Cilj
1. Zaposlenost	+ 75% stopa zaposlenosti za osobe od 20 do 64 godine
2. Istraživanje i razvoj/Inovacije	+ 3% EU BDP-a (kombinacija javnog i privatnog) investirano u istraživanje i razvoj (I+D+O) + smanjenje emisije stakleničkih plinova za 20% (ili čak 30%) u odnosu na 1990. godinu
3. Klimatske promjene/energija	+ 20% energije iz obnovljivih izvora + 20% porast u energetske učinkovitosti
4. Obrazovanje	+ smanjivanje stope izlaza iz škole ispod 10% + najmanje 40% osoba od 30 do 34 godine mora imati završen tercijarni stupanj obrazovanja
5. Siromaštvo/socijalna isključenost	+ najmanje 20 milijuna ljudi trebalo bi biti manje siromašno ili socijalno isključeno

3/24

Razvoj klastera – ispravan put prema nacionalnoj konkurentnosti EU?

- Kako bi se postigli ti ciljevi Europska komisija je uspostavila brojne programe i inicijative – među njima veliki broj klasterških inicijativa i projekata

Grafikon 1. Najveći europski programi i inicijative

4/24

Osnovne definicije

- Klasteri - industrijske i/ili geografske koncentracije međusobno povezanih poduzeća i institucija na određenom području ili između više područja
- Klasteri - pokretači inovacija i konkurentnosti
- Uspješni klasteri utječu na tržišno natjecanje povećanjem produktivnosti osnovanih poduzeća ili industrija, povećavajući njihove kapacitete za inovacije, a time i za rast produktivnosti te konačno stimulirajući oblikovanje novih oblika poslovanja koji potiču inovacije i proširuju klaster

5/24

Osnovne definicije

- Klasteri su pokretači inovacija i konkurentnosti
- Već podaci *Innobarometra 2006* (EK) pokazuju da su poduzeća u klasterima mnogo inovativnija nego poduzeća koja nisu u klasteru

Grafikon 4. Usporedba između poduzeća koja djeluju u klasteru i izvan njega

Izvor: Bettendorf (2012, 16) prema Europe Innova & Pro Inno (2006).

6/24

Klasteri u EU

- Između 30 i 40% cjelokupne zaposlenosti nalazi se u industrijama koje se koncentriraju ili klasteriraju regionalno

Grafikon 5. Udio aktivnih poduzeća u klasterском окруženju

Izvor: Bellendroffer (2012, 35) prema European Commission (2006).

7/24

Klasteri u EU

Karta 1. Broj zaposlenih u odabranim klasterima, pojedinih članica EU27, 2011.

Izvor: European Cluster Observatory - (pristupljeno: 05.11.2014.)

8/24

Klasteri u EU

Karta 2. Broj zaposlenih u odabranim klasterima Hrvatske, 2011.

Izvor: European Cluster Observatory - (pristupljeno: 05.11.2014.)

9/24

Klasteri u EU

- Klasterne organizacije djeluju kao pravne osobe te upravljaju i organiziraju rad klastera
- Trenutno ih je identificirano oko 1000 u EU
- Udruživanje u ECEI (engl. *European Cluster Excellence Initiative*) povećava prilike za poduzeća u klasteru
 - Primjer, jedne takve nove organizacije je NGP Excellence Project (*Nordic-German Polish Cluster Excellent Project*) u nordijskim zemljama, Njemačkoj i Poljskoj

Grafikon 5. NGP projekt izvrsnosti – sudjelujući programi

10/24

Klasteri u EU

- Kompanija *PriceWaterhouse Coopers* je geografski prikazala najveće klasterne koji će se do 2040. godine u svijetu razviti u 5 ključnih industrija
 - Očekuje se da će na području Europe ostati kao ključan klaster samo onaj u Londonu (farmaceutika, obrazovanje i financijsko središte), dok se očekuje da će se svi ostali preseliti u ekonomije u nastajanju

Grafikon 6. Najveći klasteri u svijetu u 2040. godini

11/24

Primjeri klastera u EU

- Sektorski određeni klasteri
 - Ključni sektori u EU vrlo dobro rade te je riječ o sektorima koji su podržani od strane vodeće tržišne inicijative (e-zdravstvo, održiva izgradnja, zaštitna tekstilna industrija, proizvodi biobaze, reciklirana i obnovljiva energija) na inicijativu Europske komisije
 - Ostali sektori uključuju ključne tehnologije - nanotehnologija, napredni materijali i fotonsko inženjersvo
- Geografski određeni klasteri
 - Gradovi poznati po svojim najvećim klasterima - Stuttgart i Wolfsburg za automobile, Stockholm - IT i telekomunikacije, London - financijske usluge
 - Regionalni klasteri - Rioja ili Bordeaux (vina) ili Grenoble (eko sustavi)
- Nacionalni klasteri
 - Švicarska koja je poznata po satovima, Nizozemska poznata po cvijeću, Švicarska i Belgija po čokoladama, Finska po svojoj šumarskoj industriji ili finski klaster čišćenja (*Finish Cleantech cluster*) koji međusobno povezuje vodeće klasterne u Finskoj.
- Prekogranični regionalni klasteri

12/24

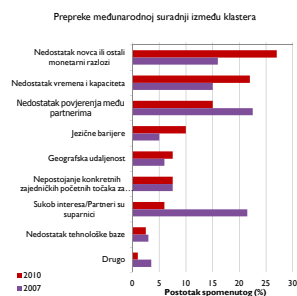
Primjeri klastera u EU

- **Nacionalni klasteri**
 - Švicarska koja je poznata po satovima, Nizozemska poznata po cvijeću, Švicarska i Belgija po čokoladama, Finska po svojoj šumarskoj industriji ili finski klaster čišćenja (*Finish Cleantech cluster*) koji međusobno povezuje vodeće klasterne u Finskoj
- **Prekogračni regionalni klasteri**
 - Ukoliko je klaster raširen u različitim regijama naziva se i *Supercluster*, a ukoliko se širi u regijama različitih zemalja naziva se i *Megacluster*.
 - Dobar primjer megaklastera je dolina Medicion u regiji Öresund koja se prostire u Švedskoj i Danskoj
 - Klaster koji se može komparirati sa dolinom Medicion je Bio-dolina (Biovalley koja se nalazi u regiji gornja Rajna (uključuje mrežu 600 kompanija znanosti o životu, 10 sveučilišta, 10 tehnoloških platformi i 11 parkova znanosti o životu, a prostire se preko 3 različite zemlje – Francuska, Njemačka i Švicarska)

13/24

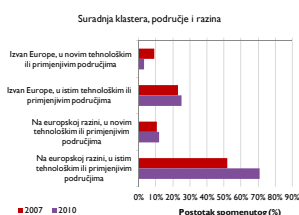
Prepreke klsterskoj suradnji

14/24

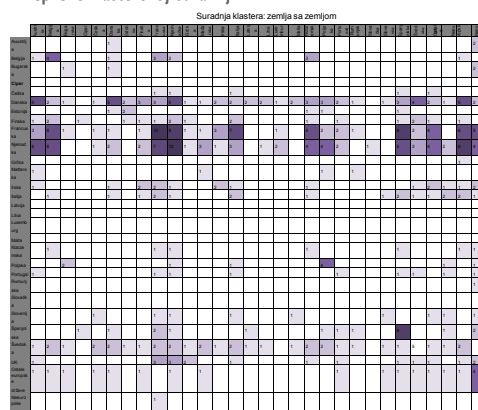
Prepreke klsterskoj suradnji

- Klasteri nastoje surađivati sa klasterima iz drugih područja tehnologije ili nekog drugog načina primjene.
- Ipak, lakše je surađivati u istom području i unutar Europe

15/24

Prepreke klsterskoj suradnji

16/24

Upute za pretraživanje klastera

- **Europski opservatorij klastera:**
 - *On-line* platforma koja pruža jedinstvenu pristupnu točku o informacijama vezanim uz analize klastera i politike klastera u Europi
 - Izvorno je pokrenuta u 2007. godini
 - Platforma sada nudi niz novih usluga
 - Pruža podatke i analize o klasterima i konkurentnosti, virtualnu knjižnicu o svim dokumentima vezanim uz klasterne i učionicu za obrazovanje o klasterima
 - Također stvara analize i izvještaje o uvjetima regionalne konkurentnosti, transnacionalnim mrežama klastera, klasterima u industrijama u nastajanju te studijama o boljim praksama u klaster organizacijama

17/24

Europski opservatorij klastera

- **Europski opservatorij klastera pruža slijedeće usluge:**
 - Dvogodišnju publikaciju *European Cluster Panorama* (engl. *cluster mapping*) – osigurava najnovije statističke podatke o mapiranju klastera u Europi, uključujući 10 najvažnijih sektora te korelacijsku analizu sa ključnim indikatorima konkurentnosti;
 - Izvještaj o europskim klasterkim trendovima (engl. *European Cluster Trends report*) koji analizira međusektorske klasterne trendove i klasterku internacionalizaciju;
 - Regionalni eko-sustav semafor (engl. *Regional Eco-system Scoreboard*), koji navodi prednosti i nedostatke regionalnog i nacionalnog eko sustava klastera i identificira okvire specifičnih klasterkih uvjeta;
 - Europski stres test za politike klastera (engl. *European Stress Test for Cluster Policy*), koji uključuje alat za samoprocjenu za razvoj politika klastera

18/24

Europski opservatorij klastera

- U svojoj prvoj fazi (2006.-2013.) - identificirao je 2017 statističkih regionalnih klastera za 28 trgovinskih sektora u Europi (od kojih je 155 imalo kritičnu masu u uvjetima veličine, specijalizacije) te je učinio dostupnim analizu politika klastera u EU
- U svojoj drugoj fazi (2014.-2016.) - jače se fokusira na među sektorske veze i konkurentnost i poduzetničke prilike u industrijama u nastajanju

19/24

Europski opservatorij klastera

- U 2014. - značajno je poboljšao svoj dosadašnji alat za mapiranje - *online* aplikacija koja pokazuje statistiku klastera za 25 indikatora na mrežnoj stranici:
 - https://ec.europa.eu/growth/smes/cluster/observatory/cluster-mapping-services/mapping-tool_en
- Omogućava pristup najnovijem klusterskom mapiranju za 51 sektorsku industriju i za deset međusektorskih industrija u nastajanju po regijama, tj. korisnici mogu izabrati industrije i regije kako bi vizualno prikazali snagu klastera i njihov razvoj kroz vrijeme

20/24

Upute o korištenju podataka iz baze Europskog opservatorija klastera

Izgled sučelja alata za mapiranje

- Ovaj novi alat je proširena verzija prethodnog alata mapiranja Europskog opservatorija klastera, koji osigurava poboljšano korisničko sučelje (bolje i brže prikazivanje)

21/24

Upute o korištenju podataka iz baze Europskog opservatorija klastera

- Klasteri se također rangiraju i prema „zvijezdicama“.
- Skupina dobiva 1 zvijezdicu ukoliko se nalazi u prvih 20% u Europi po svakom od četiri dimenzije: veličina, specijalizacija, produktivnost i rast

Prikaz karte klastera putem novog alata za mapiranje klastera

22/24

Upute o korištenju podataka iz baze Europskog opservatorija klastera

- Mogu se seliktirati pojedinačni podaci za svaku regiju

Podaci za Hrvatsku za broj poduzeća u klasterima digitalne industrije

23/24

Ostali opservatoriji klastera

- U SAD-u također postoji projekt o mapiranju klastera SAD-a, Kanade, Indije i Japana
 - Za SAD - <http://www.clustermapping.us/>
 - Za Kanadu - <http://www.competeprospers.ca/clusters/data>
 - Za Indiju - <http://www.clusterobservatory.in/>
 - JETRO informacije o industrijskim klasterima - <http://www.jetro.go.jp/en/invest/region/licinfo/>
- Projekt je kreirao institut za strategiju i konkurentnost (*engl. Institute for Strategy and Competitiveness*) od strane harvardske poslovne škole
- Stupanj specijalizacije i regionalne koncentracije klastera u Europi je slabiji nego u SAD-u te zaostaju u snazi u odnosu na američke – slaba integracija europskog tržišta, prepreke među-regionalnom natjecanju, slaba pojava novih industrija ukazuju na slabiju konkurentnost klastera

24/24